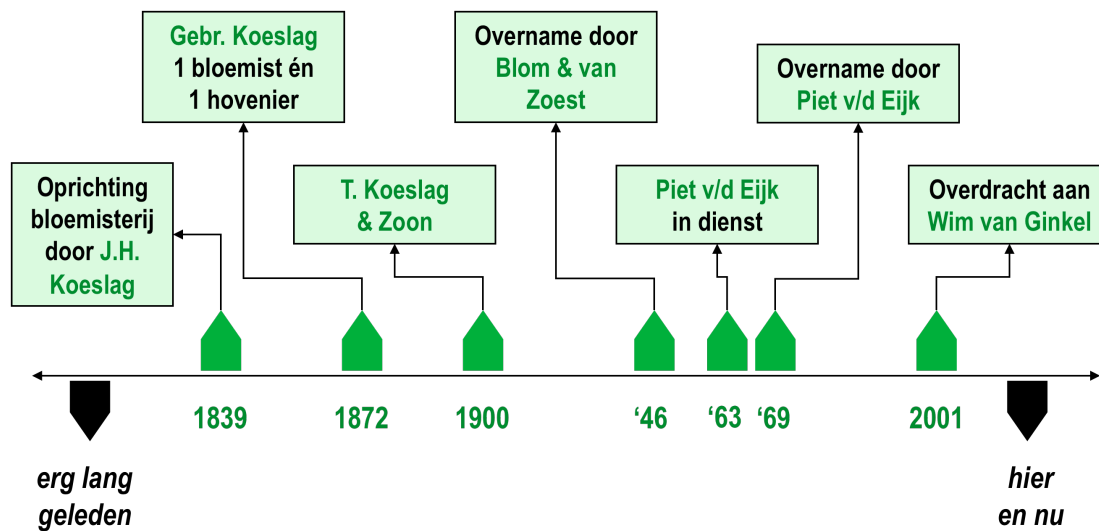

Zoektocht naar de historie van Hoveniersbedrijf P. van der Eijk

Door: Piet van der Eijk

Periode 1839 tot en met 1946: drie generaties Koeslag (vooral ook een Delftse geschiedenis)

Na twee bezoeken aan het archief en een bezoek aan de digitale stamboom krijgt de familie Koeslag van het begin vorm. *Jan Hermen* richt in 1839 de bloemisterij/hoveniersbedrijf J.H.Koeslag op. Hij is dan 36 jaar en heeft grond en een pand aan de Annastraat in Delft. Er worden drie zonen en een dochter geboren. *Hendrik* is van 1840 en *Teunis* van 1845. Deze laatste twee gaan vader *Jan Hermen* helpen. Rond 1865 komt er een akte van schenking voor in het archief, maar het is onduidelijk welk onroerend goed verdeeld wordt. In 1872 is er sprake van de *gebroeders Koeslag*. *Hendrik* voert als beroep Hovenier in en *Teunis* Bloemist.

Leuk zijn de berichten in de Delftsche Courant vanaf 1868 tot 1876 5. Berichten dat de *Ceres Grandiflora* bloeit, slechts 1 nacht (een van de berichten is bijgevoegd):

De Heer J.H. Koeslag woonachtig in het plantsoen nabij het st Joris Gasthuis alhier maakt bekend dat heden avond om 8 uur de Ceres Grandiflora bloeit. Hij verspreidt een sterke vanille geur.

In 1879 is er sprake van de eerste verhuizing van het bedrijf in verband met uitbreiding van het Sint Joris Gasthuis (psychiatrische instelling) aan het Koningsplein grenzend aan de Annastraat. Het bedrijf wordt gevestigd aan de Wateringse Vest bij het Kampveld. Hovenier *Hendrik* is rond 1900 uit beeld en het bedrijf heet nu T. Koeslag en zoon. De Bloemist *Teunis* krijgt samen met zijn vrouw *Maria Remme* negen kinderen, waarvan *Jan Herman* ook bloemist wordt.

De andere beroepen die ik van deze kinderen tegen ben gekomen zijn boekhouder bij de Gist en spiritusfabriek (25-jarig jubileum), Kassier bij Braat (ook 25 jaar), conciërge bij de cultuurtuin (35 jaar) en kapper *Gerrit-Jan*. Die laatste is de opa van mijn echtgenote *Joke*. Vooral de twee zusters van *Jan-Herman* (oom Herman) en opa *Gerrit-Jan* - tante Riek en tante Marie - heb ik als 19-jarige nog meegemaakt in de bejaardenflat de Delfgauwse Weije. Zij vonden het heel erg leuk dat er nu weer *Koeslag-bloed* in het hoveniersbedrijf kwam.

Jan-Herman (Geboren 20 dec. 1878)zet na het overlijden van vader *Teunis* de zaak voort. De bedrijfsnaam blijft onveranderd T. Koeslag en zoon; soms met voorheen ervoor. Zo kom je het tot

1960 tegen in diverse officiële stukken. Het bedrijf floreert goed en er werken variabel 15 tot 25 man. In 1915 wordt de bloemenwinkel geopend op de Hippolytusbuurt 2.

Leuk is het **interview** dat *Jan-Herman Koeslag* wordt gegund in de **Delftsche courant** van februari 1939 naar aanleiding van het **100-jarig bestaan**. Veel stukjes van de puzzel vallen dan weer op hun plaats. Het bedrijf wordt in 1905 genoemd in de *Delvenaar*, een tegenhanger van de Delftse courant. Want *Jan-Herman* is niet alleen maar bloemist maar inmiddels ook ondernemer. Hij weet dat de plek waar hij zit met zijn bedrijf - aan de rand van de stad - geld waard is. Hij wil het wel verkopen als bouwgrond. In een bericht in deze krant maakt het gemeentebestuur zich zorgen. Ik citeer:

Door de heer Koeslag is een plan gevormd zijn tuinen aan de Wateringse vest als bouwterrein van de hand te doen. Aangezien de bestemming van deze grond als bouwterrein het eigenaardige schoone van dit stadsdeel bedreigt, willen burgemeester en wethouders eene poging doen aldaar een toestand te verkrijgen welke zo weinig mogelijk het mooie plekje bederft. Zij kunnen natuurlijk niet de bebouwing van de grond verbieden De raad stelt voor een gedeelte van de bedoelde grond van de heer Koeslag met andere eigenaren in de buurt te bestemmen van de aanleg van straten en een plein.

Maar er wordt verkocht - en wel aan de Gist en spiritusfabriek voor uitbreiding. De naam Koeslag komt veel voor bij bezoeken aan de Delftse notarissen. Behalve boedelbeschrijvingen bij overlijden van *Teunis* in 1902, ook vele onroerend goed transacties. Rond 1928 gaan het hoveniersbedrijf en de bloemisterij naar de Groenlandselaan. Daar komen Blom en van Zoest in beeld die het hoveniersbedrijf in 1946 gesplitst doorzetten.

Periode 1946 tot 1969: Firma Blom en van Zoest

Mijn zoektocht van deze periode begint op 30 december 2002 ten huize van Joop Wolffenbittel-Blom. Ook aanwezig is Annie van Baalen-Blom. Eerste reden van onze ontmoeting is weerzien en gezelligheid op de geboortedag van hun moeder, mevrouw Blom. Als ze nog had geleefd was ze die dag 100 geworden. Een tweede reden voor mij persoonlijk was om voor de historie van mijn bedrijf wat meer over hun geschiedenis te weten te komen; als nazaten van mijn voorgangers. Voor de onbekende lezer Toon Blom is mijn leermeester en voormalig patroon waar ik het bedrijf van over neem. volgen verhaal:

Toon Blom, geboren op 12 april 1904 te Abcoude, is Hovenier. Hij heeft zijn vak geleerd op een buitenplaats van Mevrouw Lissone. Als hij 25 jaar oud is besluit hij naar Delft te verhuizen en te gaan werken voor Bloemisterij en hoveniersbedrijf *T. Koeslag en zoon*. Het was crisistijd en er was veel werkloosheid. Er zal niet veel keus zijn geweest voor Toon in die tijd. De dochters vermoeden beiden dat een advertentie uit het vakblad de bloemisterij de aanleiding heeft gegeven. Maar dat blijkt niet te kunnen, want deze is pas voor het eerst uitgegeven in 1946. Het kan wel het Handelsblad voor den Tuinbouw zijn geweest, uitgegeven van 1925 tot 1938. Dat kreeg ik te horen van *Elmert v.d. Berg* - hoofdredacteur van het vakblad *Tuin&Landschap* Het blad zou te vinden zijn in het archief van de gemeente Haarlem, het archief van uitgever John Enschede, de Koninklijke Bibliotheek en/of het Ministerie van Landbouw.

Het Ministerie van Landbouw bezit alle uitgaven en daar heb ik een afspraak mee. Op 14 januari 2003 heb ik twee jaargangen van het Handelsblad voor den Tuinbouw bekeken: 1928 en 1929. Ik heb wat personeelsadvertenties gekopieerd die een beeld geven van hoe het toen gegaan zou kunnen zijn. Ook heb ik twee jaargangen van het Weekblad van de Koninklijke maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde bekeken; wel leuk maar weinig opgeleverd. Wat ik weet is dat Toon Blom een aantal maanden in de kost is geweest, om op 16 oktober 1929 te trouwen met zijn Meisje *Hein Dubbelaar*

(30 dec. 1902). Hij gaat in de Vlamingstraat in Delft wonen, speelt tuba en wordt lid van muziekvereniging St. Franciscus. Later verhuist Toon Blom naar de Groenlandselaan, waar hij twee adressen heeft bewoond. Na vijf jaar huwelijk werd hun eerste dochter *Joop* geboren in 'het Laagie'. Er volgen er nog twee dochters *Annie* en *Cor*. Volgens Annie vond hij dat geweldig; hij heeft altijd graag meiden gehad.

Na de oorlog besluit *Koeslag* te stoppen. De Bloemisterij wordt overgedaan aan *Aad Ravestein*, inclusief het kasje met de palmen voor verhuur en de *Stephanothus* (bruidsbloem). De hoveniersactiviteiten worden voortgezet door *Jaap van Zoest* en *Toon Blom* (zie ook de akte van Notaris Sap). Volgens de beide dochters Blom was er eigenlijk geen keus; het was of zelfstandig gaan, of werkeloos. Naar de plantsoendienst wilde Blom onder geen beding. Als ik de aktes (18 januari 1946) lees van *notaris Sap* valt me op dat niet alleen de bedragen waar het bedrijf voor verkocht wordt precies omschreven zijn. Het gaat verder, ook een schop, een platte riek, een heggenschaar, een grasmachine, twee werkmandjes en twee bomenzaagjes worden vernoemd. Het is hele leuke lectuur. Eerst lees ik de akte waarin wordt beschreven dat *T. Koeslag* het bedrijf verkoopt aan *Blom en van Zoest*, en daarna de akte waarmee alles ingebracht wordt in een vennootschap onder firma.

Koeslag verkoopt een deel van de bloemisterij en de activiteiten voor de som van *eenduizend tweehonderd dertig gulden*. De Bloemisterij is echter niet lang bij *Ad Ravenstein* gebleven, hij zou emigreren naar Canada. *Van der Maarel* werd de volgende eigenaar, een Bloemist die na de Hippolytusbuurt - waar *Koeslag* zijn winkel had op de hoek van de Nikkersteeg - is verhuisd naar de Voorstraat. Korte tijd heeft hij de winkel op de Wateringsevest > De nieuwe generatie van der Maarel geeft nu leiding aan de "sfeermeesters" een toonaangevend bedrijf voorbloemwerk en versieringen op beurzen congressen en evenementen Gevestigd in Den Hoorn(midden Delfland

De firma *Blom en van Zoest* gaat in januari 1946 van start en begint met een winter van 13 weken - met veel sneeuw en ijs. Dat betekende armoe; zij moesten naar de bank voor nog een lening. Wat ik niet weet is met hoeveel man er toen gewerkt werd. En zijn ze gelijk gestart op de Groenlandselaan? Later is het bedrijf verplaatst naar de grond achter de woningen van de Assendelftstraat, langs rijksweg 13. Zij waren daar een aantal jaren het enige bedrijf, later kwam daar *Punselie* bij die toen vanuit de Laan van Overvest werkte.

Toon en *Jaap* konden het goed vinden met elkaar. Zij waren echte vrienden én compagnons. Uit overlevering weet ik dat er in piekperioden 10 tot 12 man werkten, maar zeker ben ik daar niet van. In 1962 kwam ik zelf in beeld op het bedrijf, waar toen buiten *Blom en van Zoest* nog vijf man werkte. Met mijn *vader Arie*, die door Blom gelijk herkend werd als de slager uit de wippolder, ben ik aangenomen als leerling. Dat betekende 4 ½ dag werken en één dag naar School. Mijn weekloon was 18 gulden 50. Toen ik kwam wist ik al wel dat de klantenkring respectabel was: *De Porceleijne Fles, de Calve de Kabelfabriek, de Wallers en nog een aantal notabelen*. Wat ik erg jammer vond was dat *van Zoest* al ziek was toen ik kwam als leerling. Hij had de ziekte van Parkinson. Ik heb nog wel een paar tuintjes samen met hem mogen onderhouden.

Het grote werk werd toen al door *Blom* gedaan. In 1961 is de vennootschap onder firma opgegeven (zie akte) en is Blom alleen verder gegaan. Nu ik dit schrijf realiseer ik mij dat de feitelijke ontbinding van de firma al achter de rug was toen ik bij het bedrijf kwam werken. Maar ik ben er toch zeker van dat ik *van Zoest* minimaal een jaar heb meegemaakt. Wie was *Jaap van Zoest*, de compagnon van *Toon Blom*? Mijn eigen herinnering vertelt me een simpel opsomversje: *zijn vrouw heette Jannie en zijn drie zonen Frank Jan en Jaap*. Ze waren van een ander houtje als de 'Blommen', namelijk hervormd, en dat was anders in die tijd zeker anders dan katholiek. Maar op de werkvloer merkten wij daar niets van. Van *Frank* heb ik een brief gekregen naar aanleiding van deze zoektocht. Hij heeft

me nog de volgende interessante feiten meegegeven: *Jaap van Zoest* is geboren op 4 juni 1909 en overleden op 18 januari 1978. Hij heeft gewerkt in Steenwijk en begon op de proeftuin in Aalsmeer.

Volgens de overlevering zijn *Jaap van Zoest* en *Toon Blom* tegelijk bij T. Koeslag en zoon in Delft begonnen. De heer *L. Vliegthart* van de gelijknamige Olie- en Vernisfabriek van de Scheepmakerij was de financier bij de start van de twee vennoten. De heer *Kalis* deed aanvankelijk de administratie, maar later werd dat accountantskantoor Rammeloo. Bij de start van de onderneming was er één telefoon; die stond bij Blom. Het gebeurde wel eens dat één van de dochters van Blom *oom Jaap* kwam halen; omdat er telefoon was! *Frank* heeft nog visioenen van koude aardappels uit die tijd. De twee vennoten werden vaak gevraagd voor jurering van tuinen. *Tante Jannie* zorgde voor de weeklonen. Uit *Franks'* brief wordt me eens te meer duidelijk dat T. Koeslag en zoon een gerenommeerd bedrijf was in Delft. Het bedrijf had bijvoorbeeld ook veel werk van de kerken, maar bijvoorbeeld ook van de T.H.

In 1962 was het een moeilijke tijd, zowel economische als menselijk. (De ziekte van Jaap van Zoest) De vrouwen stonden achter hun echtgenoten; met verschillende belangen. Zelfs in die tijd had *Toon Blom* weer een verhuizing met het bedrijf. Hij ging naar de Hoflaan. Privé verhuisde hij naar de Kloosterkade, dat was wel weer dichtbij. December 1965 ging ik militaire dienst in en in de loop van 1966 vroeg *Blom* mij om terug te komen na mijn diensttijd. Hij vroeg me om dan het bedrijf over te nemen. Dat gebeurde zoals bekend op 1 januari 1969 (invoering b.t.w.). Volgens zijn dochters was *Blom* al ziek op zijn 40-jarige huwelijksfeest in oktober 1969. Wij hebben ook niet lang meer van zijn vakmanschap en zijn plezierige omgang kunnen genieten. In 1970 wordt hij ernstig ziek en op 6 februari 1971 komt hij te overlijden. Het muziekkorps van de politie speelt op de begraafplaats als laatste eer voor de muzikant - die hoopt dat er in de hemel ook een fanfare is.

Nog wat losse feiten uit het archief van de kamer van koophandel:

- Dossier 936 meldt de inschrijving door *J.H. Koeslag (Jan Herman)* van Bloemisterij T.Koeslag en Zoon op 20 juli 1921.
- Als startjaar van de onderneming staat op de akte 1839.
- Oprichter is *J.H. Koeslag*, de inschrijver bij de kamer van koophandel is de kleinzoon van de oprichter zo staat in kriebelschrift vermeld op de akte.
- Waarom *oom Herman* 18 september 1923 de onderneming weer uitschrijft begrijp ik niet. Maar... dossier 6604 geeft aan dat hij in 1944 weer is ingeschreven. Nu wel verder uitgebreid als detailhandelaar voor bloemen en planten en voor aanleg en onderhoud van tuinen.
- Op 14 januari 1946 volgt een wijziging, namelijk de overdracht aan de heer en *Blom en van Zoest* van de activiteit aanleg en onderhoud.
- De Heeren mogen de naam Voorheen T. Koeslag en zoon voeren zie de akte.
- In 1946 was *Blom* 42 en *van Zoest* 39 jaar oud. *Oom Herman* was toen 68 jaar.
- De bloemenwinkel gaat over naar *A.J. van Ravenstein* en blijft de naam T Koeslag houden. *C. Verbree* is ook nog eigenaar maar in 1953 neemt *Willem Mast* de bloemenwinkel over. Hij heeft al meerdere winkels. Hier stopt het dossier Koeslag wat betreft de bloemenwinkel.

In mijn eerste jaar als leerling bij *Toon Blom* heb ik met hem de tuin van '*oom Herman*' in de Lijsterbeslaan in Delft een onderhoudsbeurt gegeven. Dat is de enige keer dat ik hem persoonlijk met zijn *tante Hennie* zijn vrouw heb meegemaakt. Dat was 1962 of 1963. *Oom Herman* was toen 85 jaar, stokoud voor een jongen van 16 of 17.

Periode 1969 tot 2004: Hoveniersbedrijf P.van der Eijk. Tot 1991 eenmanszaak, vanaf 1991 Hoveniersbedrijf P.van der Eijk Tuinaanleg en onderhoud b.v.

Na deze bovenstaande zoektocht kan ik niet om een persoonlijker verhaal heen hoe ik 35 jaar hovenier en ondernemer zijn heb ervaren. Mijn vader en opa van der Eijk waren slagers. Opa had een slagerswinkel in de Molenstraat in Delft. Mijn opa van moederszijde was tuinder. Enigszins erfelijk belast was ik dus wel. Ondernemerschap heb ik mij gaandeweg eigen gemaakt; dat wil zeggen cursussen gevolgd, lid geworden van de brancheorganisatie, collega's leren kennen, enzovoort. Maar zeker de eerste tijd voelde ik me (en was ik) vooral hovenier. Het ging me om ambachtelijk onderhoud en om het maken van leuke tuinen. We begonnen met drie medewerkers, en werk was er meer dan genoeg. Begin jaren '70 was de wachtlijst voor een nieuwe tuin 3 tot 6 maanden. Dat vond men in die tijd gewoon. Iedereen wachtte rustig zijn beurt af.

Een periode van groei

De tijdgeest veranderde. Er kwamen steeds meer bedrijven bij. En de naam die ik inmiddels had was dat je echt niet hoefde te bellen, want ik had toch geen tijd. Wat te doen? In overleg met mijn toenmalige werknemers *Maarten Post* en *Jan Berghuis* gingen we voor groei. Binnen twee jaar waren we met 7 man sterk. De eerste tien jaren waarin we zelf één- en tweejarigen kweekten waren vrij en relatief onbezorgd. Privé maakten we de geboorte van onze twee zonen *Arjan* en *Sander* mee en verhuisden we twee keer. We hadden veel werk en groeiden uit ons jas. We zochten en vonden een nieuwe locatie aan de Tramkade, precies tussen Den Hoorn en Schipluiden. Na de verhuizing in 1987 konden we de toren van Delft nog wel zien, maar dan van de andere kant. Het was een prachtige plek langs het dijklichaam van rijksweg 19 in aanleg (A4). Ons bedrijf floreert hier en *Joke*, mijn vrouw die meer dan 10 jaar mijn secretaresse is geweest, neemt 'ontslag'. Na wat vingeroefeningen nemen we *Ineke van der Zaan* als ontwerpster/ administratief medewerkster in dienst. Zij werkt nog steeds bij het Hoveniersbedrijf.

Uiteindelijk heeft het nog even geduurd voor de rijksweg er lag, en het viaduct werd een aquaduct. We hebben in totaal 4 jaar gewoond en gewerkt in de bouwrommel van de rijksweg in ombouw. Maar het resultaat is nog steeds goed, het blijft een fijne en mooie plek.

Wat jaartallen:

- 1979** Verhuizing van de Hoflaan Delft naar de Tramkade Den Hoorn.
- 1985** We doen in onderaanneming één van onze grootste klussen in de tuinaanleg voor verpleeg- en verzorgingstehuis Waterhof en de Strijp. Dat levert ons nog jaren veel onderhoud en extra werk voor de Algemene Haagsche stichting.
- 1986** Er wordt een computer aangeschaft: een Apple met printer en programmatuur voor f 19.500 excl. b.t.w. Heel bijzonder en ingrijpend zo als later zal blijken
- 1991** We gaan voor omzetting van de eenmanszaak in een besloten vennootschap. Directeur grootaandeelhouder inclusief notaris en veel papieren rompslomp. Maar als ik mijn beroep moet invullen blijft dat hovenier.
- 1993** We doen een belangrijke verbouwing van de boerderij en realiseren een kantoor voor mijn bedrijfsleider, goede wasgelegenheid en een nieuwe kantine.
- 1994** In totaal 25 jaar ondernemerschap wat we gevierd hebben met het *Maarten Post* die er ook 25 jaar op had zitten in het vak. Een feest om met goede herinneringen aan terug te denken.
- 1996** Weer een jubileum: *Jan Berghuis* 25 jaar aan de zaak. Met de tijd volgen nog *Gerard van Keeken*, *Gerard Weijgertse* en *Arnold van Wijk*. We komen zeker geen vakmanschap en ervaring te kort op het hoveniersbedrijf
- 1999** De oude groene loods wordt vervangen voor 'De nieuwe loods'. Het is een ontwerp van zwager *Piet de Roo* met een museumdak van Van Ginkel Veenendaal
- 2001** We winnen de landelijke prijs voor het beste leerbedrijf in de sector Groene Ruimte.

Cijfers:

Toen we in 1969 starten was het uurloon f 10,50 exclusief 12 % b.t.w. In 2001, het laatste jaar van de gulden, bedroeg het uurloon f 68,50 exclusief 19 % b.t.w. De omzet in 1969 bedroeg f 62.000. In 2001 was de omzet f 1.845.900.

Resumé:

Mijn leerpatroon Toon Blom had drie dochters geen opvolging. Joke en ik hebben 2 zonen, maar beiden kozen een andere richting. En dus ook geen opvolging. Ruim twintig jaar ben ik actief geweest in de brancheorganisatie. Ik heb altijd goed om mij heen gekeken. Hoe het niet verder moest wisten we. We hebben daarom gekozen voor een betrouwbare partner: de *Ginkelgroep* uit Veenendaal, later de Koninklijke Ginkelgroep. Zij zijn sinds 2002 eigenaar van de b.v.

De eerste jaren merkte niemand daar wat van. Ik heb zelf een vijftal jaren langzaam afgebouwd. Nu ik de geschiedenis schrijf en beschrijf zijn er nog een paar punten die ik kwijt wil:

- In die ruim dertig jaar heb ik altijd goede en betrouwbare medewerkers gehad. Het was niet altijd gemakkelijk om werkgever te zijn, maar uit het aantal lange dienstverbanden leidt ik graag af dat dat redelijk is gelukt.
- We hebben geluk gehad dat we nooit oplichters zijn tegengekomen of in faillissementen zijn belandt.
- Ik heb altijd goede adviseurs gehad, hoewel ik niet altijd alle adviezen heb opgevolgd. Maar gelukkig een heleboel ook wel.
- We zijn altijd leveranciertrouw geweest; zo zijn ook veel vriendschappen gesmeed. Als je goed bediend wordt ga je niet weg!
- We zijn altijd een lerende organisatie geweest; steeds maar proberen beter te worden.
- We hebben heel veel lieve, aardige, zakelijke, lastige, arme en rijke klanten gehad. Zij hebben het werk de nodige kleur gegeven.

Tenslotte, een succesvolle ondernemer heeft een stabiel thuisfront. Of ik succesvol ben geweest laat ik graag aan de beoordeling van anderen over. Maar zeker ben ik ervan dat het zonder dat stabiele thuisfront niet was gelukt!

Piet van der Eijk